

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บริบทชุมชนและการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเซรามิค ตลอดจนนำเสนอรูปแบบการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเซรามิคในชุมชนโบราณเวียงกาหลง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน 2) กลุ่มผู้ผลิตเซรามิคจำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเครื่องเคลือบดินเผาเวียงกาหลง (กลุ่มสล่าหั้น) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเวียงกาหลงเซรามิค (กองงานอุตสาหกรรม) และกลุ่มเครื่องเคลือบเครื่องปั้น ดินเผาโบราณเวียงกาหลง (กลุ่มเตาลุงศรี) และ 3) กลุ่มนักวิชาการ/ นักปฏิบัติการ คือ ผู้นำชุมชน (ท้องถิ่น/ ท้องที่) พัฒนาการ และฝ่ายปกครองในชุมชนโบราณเวียงกาหลง ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัย พบว่า

1. บริบทของชุมชนมีรากฐานมั่นคงและมีส่วนหนุนเสริมให้ชุมชนเข้มแข็ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านศิลปะเครื่องปั้นดินเผา (เซรามิค) ทำให้ชุมชนเล็งเห็นคุณค่าของศิลปะเกิดความเข้าใจในวิถีชีวิตชุมชนของตน มีทัศนคติที่ดีต่อชุมชนอันควรค่าต่อการดูแลรักษา อีกทั้งเป็นสิ่งที่ชุมชนคิดและมีความเชื่อร่วมกันในคุณค่าของศิลปะด้านเซรามิค ที่บรรพบุรุษได้สั่งสมสืบทอดมาจากภูมิปัญญาที่มีวิถีชีวิตอย่างเนิบช้า สุขสงบ เรียบง่าย และสวยงาม จนกลายเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นของชุมชนเวียงกาหลง

2. การจัดการความรู้ของกลุ่มผู้ผลิตเซรามิค แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) วัตถุประสงค์และกระบวนการผลิต 2) ความสัมพันธ์ระหว่างลวดลายกับคติความเชื่อในการออกแบบผลิตภัณฑ์ 3) การบริหารจัดการภายในกลุ่มและสภาพตลาด 4) การเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการของผลิตภัณฑ์ และ 5) การถ่ายทอดความรู้และการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเซรามิค

3. กาหลงโมเดล (KALONG MODEL) เป็นรูปแบบการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ชุมชนและผู้ผลิตเซรามิคให้การยอมรับและนำไปปฏิบัติ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม ฯ / ชุมชน เพราะรูปแบบข้างต้นเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนกลุ่มผู้ผลิตเซรามิคให้มีการบริหารจัดการกลุ่ม ฯ ที่เป็นระบบ และยังส่งผลให้สมาชิกในกลุ่ม ฯ มีความรู้เพิ่มมากขึ้น ทั้งทางด้านเทคนิควิธีการผลิต การจัดการด้านการตลาด รวมไปถึงได้เข้าใจประวัติศาสตร์ชุมชน และที่มาของเซรามิคอันทำให้เกิดความผูกพันในความเป็นอัตลักษณ์ของศิลปะในเครื่องปั้นดินเผา (เซรามิค) ในชุมชนโบราณเวียงกาหลง และยังช่วยหนุนเสริมให้เกิดความรัก ความสามัคคีในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ซึ่งเป็นฐานรากที่มั่นคงอันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในที่สุด

The purposes of this qualitative study were to analyze the community context and knowledge management of local wisdom in ceramic production, and to present a knowledge management form of ceramic production for sustainable development in Wiangkalong ancient community. The participants of the study consisted of 1) the local philosophers, 2) the ceramic producers, which were divided into three subgroups – Wiangkalong Ceramic Group (Sa-laa Than Group), Wiangkalong Community Enterprise's Ceramic Group (Kong-ngaan Udomtham) and the Wiangkalong Ancient Ceramic and Pottery Group (Lung Sri Kiln Group) – and 3) the academics/ practitioners, including community leaders, community developers, and the rulers of Wiangkalong ancient community, Wiangkalong Subdistrict, Wiangpapao District, Chiang Rai Province.

The results revealed that

1. The community context had firm foundation and supported the strength of the community, especially in ceramic art. The community members were well aware of its artistic value and better understood their ways of life, as well as having positive attitude towards their own community. They shared the belief in the value of ceramic art and the knowledge that their ancestors have passed along, the one that stemmed from a serene and simple way of life, which ultimately formed the uniqueness of Wiangkalong community.

2. The ceramic production groups' knowledge management was divided into 1) raw materials and production procedures, 2) the relationship between styles and beliefs in product designs, 3) management and marketing, 4) changes and evolution of the products, and 5) knowledge transfer and inheritance of local wisdom in ceramic production.

3. The Kalong Model is a form of knowledge management of local wisdom that the community and the ceramic producing groups accepted and followed. It created an exchange of knowledge and produced satisfactory outcomes. This was an important approach that enhanced a more systematic form of group management, increased the members' knowledge in terms of production techniques, marketing management, as well as community history and the origin of ceramic production, which in turn created their pride in the uniqueness of Wiangkalong ancient community's ceramic art. Moreover, it helped to increase the unity, which is an essential foundation of sustainable development.